

Selma RALJEVIĆ (Mostar)

Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru
selma.raljevic@unmo.ba; selma.raljevic@gmail.com

PLACING¹ – JAMES JOYCE I SHERWOOD ANDERSON

Namjera autorice jeste da ovim radom stavi u perspektivu, odnosno da neposredno uporedi zbirku priča *Dublinci* (1914.) Jamesa Joycea i *Winesburg, Ohio* (1919.), zbirku priča ili pak roman Sherwooda Andersona. Nastojat će se komparativno istražiti paralela *Dublinaca* i *Winesburg, Ohioa*, Joyceov književni put od individualnog ka univerzalnom i Andersonov od globalnog ka personalnom. Moderna tjeskoba življenja karakteristika je koja spaja zasebne književne univerzume irskog i američkog književnika, Joyceov stvarni Dublin i Andersonov imaginarni mali grad Winesburg u postojećoj državi Ohio. Vjerovatno vrhunac slikanja i sintezu načina života prikazanog u *Dublincima* i *Winesburg, Ohio* označava pozadina Joyceovog poimanja „paralize“ i Andersonovog „groteske“, čemu će se posvetiti posebna pažnja u ovome radu.

Ključne riječi: *James Joyce, Dublinci, Sherwood Anderson, Winesburg, Ohio, placing – stavljanje u perspektivu, moderna tjeskoba življenja, paraliza, groteska*

1. James Joyce i Sherwood Anderson

James Joyce i Sherwood Anderson dva su savremenika, koji su se na dva različita kontinenta, neovisno jedan od drugoga, bavili sličnim književnim preokupacijama i proznim eksperimentima u djelima *Dublinci* (1914.) i *Winesburg, Ohio* (1919.). Obje knjige nastale su u prvoj dekadi XX stoljeća.

¹ *Placing* predstavlja smjer komparativnih istraživanja na koji upozorava S. S. Prawer u knjizi *Comparative Studies: An Introduction* (London, 1973.), a koji Miroslav Beker interpretira kao „stavljanje u perspektivu“. Beker navodi da bi to „otprilike značilo stavljanje dvaju ili više djela ili odlomaka jedno uz drugo na temelju čega dobivamo jasniju ili uočljiviju sliku svojstava navedenih djela nego što je slučaj kada nema takvog neposrednog uspoređivanja.“ (Miroslav Beker, *Uvod u komparativnu književnost*, „Školska knjiga“, Zagreb, 1995, str. 160.)

Tadašnji svijet, promjene, previranja i stanje nacije reflektirali su se na određen način u *Dublincima* i *Winesburg, Ohio*. Kod Joycea se to odrazilo irskim nacionalizmom, a kod Andersona reakcijom na doba industrijalizacije u SAD-u. Joyce je svojom zbirkom pripovijedaka želio prikazati moralnu historiju Irske s Dublinom kao centrom irske paralize. Svoju zamisao kumulativno je ostvario sintezom svih pripovijedaka. One grade organsku strukturu *Dublinaca* predstavljenu kroz sljedeću personificiranu shemu njenog unutarnjeg razvoja: djetinjstvo, adolescencija, zrelost, javni život, i posljednja priča ili novela „Mrtvi“, stoji kao zaseban segment i epilog cijele zbirke. S druge strane, Andersonovi „momenti“ ili „fragmenti“, kako je sâm nazivao dijelove *Winesburg, Ohio*, mogu se sagledati iz dva različita ugla. Djelo se, naime, može doživjeti kao zbirka priča ili roman, i to *Bildungsroman* s Georgeom Willardom kao glavnim likom, mada opuštenije vrste od onog klasičnog. Poput Joyceove priče „Mrtvi“, Andersonova priča ili novela „Pobožnost“, koju čine četiri dijela, strukturalno se može percipirati odvojeno od ostalih dijelova *Winesburg, Ohio*. Stil pisanja *Dublinaca* Joyce je nazvao „scrupulous meanness“ („skrupulozna škrtost“, ili, možda, „skrupulozna bezosjećajnost“, pa čak i „zloća“), dok je Anderson svoj u *Winesburg, Ohio* nazvao „new looseness“ („nova opuštenost“, „nova labavost“ ili „sloboda“, pa čak i „razbacanost“). Neovisno jedan od drugoga, oba pisca eksperimentirali su s novim stilom i formom koji se modernistički odupiru dotadašnjim konvencijama. Međutim, evidentno je da *Dublinci* i *Winesburg, Ohio* imaju sličnih karakteristika. Dokaza o Joyceovom utjecaju na Andersonovo stvaranje ovoga djela nema. Američki pisac nedvojbeno je negirao takve tvrdnje, a njegova pisma dokazuju da *Dublince* nije čitao prije nastanka *Winesburg, Ohio*. Tvrdnju o individualnoj i zasebnoj književnoj misli dvojice pisaca dokazala je u svojoj studiji i Martha Curry, koja zaključuje:

Despite the fact that, at the time of composition, neither author knew the other or his work, the two books were written only ten years and published only five years apart. These two books are also the first examples in English of modern short story cycles. Furthermore, although Joyce's books depicts the lives of ordinary men and women who inhabit one of Europe's capitals and Anderson's depicts the lives of ordinary people of a small Midwestern town in the United States, both books provide modern man with a vivid revelation of his frustration, isolation, and paralysis.²

² Sister Martha Curry, „Sherwood Anderson and James Joyce“, *American Literature*, Vol. 52, Duke University Press, Durham, North Carolina, 1980., p. 249.

Winesburg, Ohio svojim preokupacijama u američku književnost unosi moderne teme poput nemogućnosti komunikacije, u koju, naravno, ulaze i one na emocionalnom, ljubavnom, tjelesnom, duhovnom, umjetničkom, intelektualnom – općeljudskom nivou. Obuhvaća se i zaokupljenost moderne psihologije, kao što su stanja neuroze, lične nesigurnosti, tjeskobe i straha. Osim toga, djelo se bavi i mnogobrojnim drugim aspektima teškog ljudskog življenja u nagovještajima, ili već unutar samih udara modernih egzistencijalnih oluja, što se u winesburškom svijetu prenosi i u dubine jama unutar samih ličnosti.

Sličnim tematskim nagovještajima modernizma bavio se i Joyce, ali je u odnosu na Andersona, koji je svoj krug sužavao od globalnog ka personalnom, išao u obrnutom pravcu tematskog kružotoka – od individualnog ka univerzalnom. U vezi s tim Ivo Vidan (*Romani struje svijesti – James Joyce: „Uliks“ i William Faulkner: „Buka i Bijes“*, Zagreb, 1971.) zamjećuje da su depersonalizacija i uopćavanje okolnosti čovjekova svijeta bitne odrednice Joyceova djela. Kod Andersona je upravo suprotno. Njegova književna misao intimno prodire u unutarnju sferu malog čovjeka iz male američke sredine na Srednjem Zapadu. Metafora njegovog puta se sužava, a Joyceovog proširuje. Oba djela u jednom nivou autobiografski portretiraju i umjetnika, njegov razvoj, egzistencijalna pitanja, (ne)mogućnosti, ulogu u društvu, kao i odnos sa samim sobom i s ostatkom svijeta. Osim toga harmoničnost *Dublincima* i *Winesburga* paradoksalno je zaokružena disharmoničnošću jedne priče u odnosu na cjelinu djela. Ono što se u *Dublincima* može vidjeti kao anomalija u epilogu posljednje priče/novele, „Mrtvi“, koja svojom različitosti i u isto vrijeme sličnošću učvršćuje jedinstvo djela, u *Winesburgu* je sumirano u prvoj priči/poglavlju „Knjiga groteske“, koja služi kao uvod i bez koje Andersonovo književno ostvarenje ne bi bilo potpuno niti kao zaokružena cjelina, niti otvoreno djelo. Poetičnost prozne forme, i to u dva pravca, s elementima lirskoga i epskoga, ironičnost, pa i parodičnost, još su neke sličnosti narativnih strategija dvaju pisaca. Neovisno od svoga savremenika iz Irske, ali u očitoj idejno-tematskoj sličnosti, američki pisac u *Winesburg, Ohio* čak daje i neke naslove pričama/poglavljima koji podsjećaju na one iz Joyceovog djela *Dublinci*. Tako u *Winesburgu* žive „Majka“ („Mother“) i „Smrt“ („Death“), a u *Dublincima* „Majka“ („A Mother“) i „Mrtvi“ („The Dead“).

Geografska centriranost grada, kao tematske spojnice, ili onog hronotopskog dijela jedinstva mjesta radnje, ili personificirano doživljenog lika, postavlja nenamjernu paralelu između ova dva djela, ali koja i u sličnostima i razlikama zasebno nose auru jedinstvenosti i specifičnosti. Glavni lik Joyceovog djela bio bi univerzalni Dublinac ili građanin moralne historije Irske, pa i cijeloga svijeta. U Andersonovom književnom američkom malom gradu glavni lik je individualni stanovnik – mladi George Willard. Kroz njegov lik ujedno se ostvaruje i jedinstvo ovog otvorenog djela.

2. Dublin i Winesburg

Joyceov Dublin je postojeći grad, pa čak u mnogome opisno i živo preslikan u njegovom djelu. U vezi s tim Sonja Bašić (*Subverzije modernizma – Joyce i Faulkner*, Zagreb, 1996.) uočava personificiranost Dublina u *Dublincima*. Ona kaže da će se mnogi čitaoci zapitati da li je grad živ ili mrtav u djelu tog irskog pisca. Sâm Joyce često je u korespondenciji izvan svog beletrističkog izričaja ukazivao na specifičnost i značaj Dublina, koji je, kako to autor ističe, postao univerzalni grad njegovog književnog univerzuma. U *Dublincima* on ima posebnu ulogu kao centar irske paralize. Antony Burgess zapaža sljedeće: "Dublin, in Joyce, is turned into archetypal city, eventually into a dream city."³ To je grad koji nosi masku prijestolnice. On je ogledalo Irske i cijeloga svijeta, od kojega je ujedno i otuđen, kako ga Joyce vjerovatno osjeća, s nametnuto umanjenom ulogom u rangiranosti i renomeu svjetskih metropola. U fizičkoj udaljenosti od svog rodnog grada, Joyce ga emotivno i umjetnički još jače doživljava. On u dobrovoljnom egzilu ostvaruje jedinstvenu vezu sa Dublinom, a onda i s Irskom. Zapravo, tek u udaljenosti od domovine on se duboko spaja sa njom.

Fikcionalni grad Winesburg Sherwooda Andersona, smješten u stvarnoj državi Ohio na američkom Srednjem Zapadu, i uveliko kreiran na osnovu Andersonovih autobiografskih crtica i života u gradiću Clyde, u Ohiou, ali i u Chicagou, također se može doživjeti kao mitski grad. Na taj način opisuje ga i sam Anderson u svojim *Memoarima* (Chapel Hill, 1969.), gdje povlači znak jednakosti između tog izmišljenog grada i stvarnih ljudi. Winesburg je zaboravljeni grad, i to nekadašnji američki mali grad, zanemaren i potisnut u doba tranzicije i mehanizacije, na razmeđu starog i novog svijeta. Ljudi u njemu su najvećim dijelom, grubo rečeno, emocionalni bogalji. Za sve one koji su fragmente svojih života preživjeli u njegovoj mašti, Anderson kaže da nisu ništa posebno nemoralni, zbog čega je nakon izdavanja djela najčešće bio osuđivan, već da su jednostavno samo ljudi. To je bila i njegova reakcija na protest stanovnika stvarnog grada Winesburga, za čije je postojanje Anderson čuo tek nakon objavljivanja *Winesburg, Ohioa*. Oni su, naime, tvrdili da je cijela njegova knjiga nemoralna, dok su za sebe izjavili da su ljudi visokog morala.

I Andersonov izmišljeni grad Winesburg⁴ može se doživjeti personificirano poput Joyceovog stvarnog grada Dublina. Winesburg se u tekstu ame-

³ Antony Burgess, *Here Comes Everybody – An Introduction to James Joyce for the Ordinary Reader*, Faber and Faber, London, 1965., p. 34.

⁴ U vezi s imenom Winesburga u Andersonovom djelu, jedna od mogućih opcija u nadahnuću književnika za ime grada bila je i Wittenberg. Na osnovu nastavka *-burg* moglo bi se pretpostaviti da ime Andersonovog fiktivnog grada ima ili makar daje dojam germanskog porijekla.

ričkog pisca sužava u mikrokozam čovjeka u modernoj tjeskobi življenja. Dublin, u djelu irskog književnika, poprima makrokozmičke razmjere čovječanstva. Čovjek je i kod jednog i drugog pisca nepotpun ili gnomičan – u duhu Joyceove metafore, groteskna figura otuđena od društva, a onda je i samo društvo otuđeno od čovjeka. Dublin daje sliku nacije koja se prenosi na cijeli svijet, a Winesburg ocrta ljude, malog čovjeka iz malog grada s američkog Srednjeg Zapada.

3. Moderna tjeskoba življenja: paraliza i groteska

U *moralnoj historiji Irske*, Joyceov Dublin jeste paraliza,⁵ patološka karakteristika nacije (grad/Dublin = paraliza; paraliza = (malo)građanin → nacija → cijeli svijet). Andersonov Winesburg književnim slovom oblikuje grotesku kao „univerzalnu bolest izolacije i frustracije“⁶ iskonskog čovjeka (američki mali grad/Winesburg = obični ljudi/američki mali čovjek). Međutim, paraliza nije isto što i groteska. I jedno i drugo kod dvojice pisaca su određena bolesna stanja čovjeka i/ili društva, ali različitih manifestacija. Ta dva pojma mogu se, dakle, razgraničiti, te posmatrati i tumačiti potpuno odvojeno, neovisno jedan od drugoga. Osim toga, paraliza bi se mogla pojmiti i kao uzrok kojem bi posljedica mogla biti groteska, kao nešto nakon čega dolazi do grotesknosti, do određene stvarne ili metaforične izobličenosti tijela ili duha čovjeka i/ili društva. Najbolji shematski prikaz takve grotesknosti bio bi možda slijedeći:

tišina živih mrtvaca (koja se opet može doživjeti kao vid paralitičnog stanja) → epifanija kod Joycea ili određeni momenti prosvjetljenja i živosti kod Andersona → paraliza → groteska.

U takvim shvatanjima stanje paralize moglo bi se i spojiti s grotesknim doživljajem, gdje bi bilo: paraliza = deformitet = groteska. Kontradiktorno slijedu groteske nakon paralize, moguć je i obratni patern, gdje bi se stanje epifanije (Joyce) ili iznenadne i kratkotrajne živosti ili oživljenosti (Anderson) poisto-

⁵ U medicinskim rječnicima poznata i kao plegija ili kljenut. S medicinskog aspekta paraliza ili oduzetost bila bi „potpuni gubitak mišićnih funkcija jedne ili više mišićnih skupina. Obično uključuje gubitak osjeta u paraliziranom dijelu tijela.“ (<http://hr.wikipedia.org/wiki/Paraliza>, Last Accessed 17 November, 2008)

⁶ Za Andersonove groteskne figure iz *Winesburg, Ohio*, William L. Phillips kaže: "All of these people were grotesques, suffering from the universal illness of isolation and frustration, and they all belonged in 'The Book of the Grotesque'." (William L. Phillips, "How Sherwood Anderson Wrote *Winesburg, Ohio*", Sherwood Anderson, "Winesburg, Ohio" – *Text and Criticism*, Edited by John H. Ferres, Penguin Books, New York, 1977., p. 272.)

vjetilo s groteskom kao *proturječnost u samom objektu*, prema G. R. Tamarinu (*Teorija groteske*, Sarajevo, 1962.), nakon čega bi opet prevladala paraliza.

Paraliza je kod Joycea maligno stanje koje se razvija od individualnog ka globalnom. Njeni manifesti su, između ostalog: represivna politička, religiozna i općenito društvena atmosfera, malograđanski urbani ambijent i lična neadekvatnost koja uzrokuje fizičku, moralnu i duhovnu stagnaciju i frustraciju. Arnold Goldman (*The Joyce Paradox – Form and Freedom in His Fiction*, London, 1966.) sugerira da je od početka do kraja pisanja *Dublinaca* asocijacija Dublina kao paralize bila trajna u Joyceovim mislima. Stanje paralize očituje se u djelovanju, odnosno nedjelovanju Joyceovih, ali i Andersonovih živih mrtvaca. Njihova poremećena harmonija bivanja, proturiječnost, *disparatnost*, otuđenje i zbrka čuvstava bez mogućnosti doživljaja katarze (*poremećena katarza*, prema Tamarinu) pod uzusima društva i svijeta uzrokuje grotesku.⁷ Osim te duhovne, i kod Joycea i Andersona određeni likovi imaju naglašene (uvećane ili umanjene, karikirane) tjelesne karakteristike, što im daje identifikaciju grotesknih figura i u fizičkom nivou. Paralitičnost Andersonovih stanovnika *Winesburg, Ohioa* uzrokovana je nemogućnostima malog čovjeka koji se poput lista na vjetru ne može oduprijeti globalnim strujanjima i promjenama sezona života. A tu, onda, opet počinje groteska.⁸

⁷ „Groteskne su one monstruoze životinje – sastavljene od tijela, udova, krila, rogova, grivne raznovrsnih realnih i fantastičnih stvorova – koje su naslikane na zidovima podzemnih *grotta* Titusovih termi, od kojih i potječe naziv groteska. Groteskom se naziva i neka neobična, suluda misao“ (G. R. Tamarin, *Teorija groteske*, „Svjetlost“, Sarajevo, 1962., str. 5-6.)

⁸ Tamarin parafrizira W. Michela u njegovom tumačenju moderne groteske, kroz čije gledište se na još jedan način može uočiti groteska u romanu/zbirci pripovijedaka *Winesburg, Ohio*, a koje slijedi: „Groteska je izraz ironije – ona se brani čuvstvom čuđenja i otuđivanja. I Michel tumači grotesku iz duha vremena... (Michel tu govori o prvim godinama našeg stoljeća). Upravo zbog 'mješovitih čuvstava' od kojih polazi i koje izaziva ('Mischgefühle', psihološki odlično uočena karakteristika djelovanja grotesknog). Mješovita čuvstva moraju biti popularna u vremenu čiji je novi patos tek u nastajanju, kojemu manjka odlučna snaga za negaciju. Groteska najbolje izražava modernu ideju svijeta, ukoliko ona obje strane svijeta, da ih tako nazovemo, stavlja jednu ispod druge, ne pokušavajući i ne tražeći njihovo izmirenje.“ (G. R. Tamarin, *Teorija groteske*, str. 21.) Osim toga, Tamarin zapaža proturječne procese oživljavanja mrtvog i mehanizacije živog, gubitak karaktera (bezličnost larve), preoštro naglašenu individualnost (karikatura i sl.), ali i depersonalizaciju – „kada i sam čovjek postaje robotom (bilo automatizirane proizvodnje... bilo društvenog konformizma ovog ili onog sistema...), u svom tragi-grotesknom tonalitету odražava jedan od najtipičnijih aspekata kako tehničkog, tako i društvenog razvoja XX. st.“ (*Ibid*, str. 131); zatim ambivalentna čuvstva koje groteska izaziva, te grotesku kao montažu disparatnih elemenata, njenu antipatetičnost, kontaminaciju (kao tehniku vezivanja), alogizam ili arhaičnost mislenih zakona, bizarnost dojma, deformaciju, simultanost smisla i besmisla... On naglašava da oblici groteske, njihova primje-

Anderson je teoriji groteske dodao i novo značenje koje u svojoj „Knjizi groteske“ formulira na sljedeći način:

There in the beginning when the world was young there were a great many thoughts but no such thing as a truth. Man made the truths himself and each truth was a composite of a great many vague thoughts. All about in the world were the truths and they were all beautiful.

The old man had listed hundreds of the truths in his book. I will not try to tell you of all of them. There was the truth of virginity and the truth of passion, the truth of wealth and of poverty, of thrift and of profligacy, of carelessness and abandon. Hundreds and hundreds were the truths and they were all beautiful.

And then the people came along. Each as he appeared snatched up one of the truths and some who were quite strong snatched up a dozen of them.

It was the truths that made the people grotesques.

The old man had quite an elaborate theory concerning the matter. It was his notion that the moment one of the people took one of the truths to himself, called it his truth, and tried to live his life by it, he became a grotesque and the truth he embraced became a falsehood.⁹

Robert Dunne (*A New Book of the Grotesques – Contemporary Approaches to Sherwood Anderson's Early Fiction*, London, 2005.) grotesku u Andersonovom djelu tumači sa savremenog gledišta. On kaže da su likovi *Winesburg, Ohio* razočarani i isfrustrirani neuspjehom jezika kao sredstva komunikacije, pa ga zbog toga i odbacuju. Na osnovu njihovih neuspješnih pokušaja komunikacije, Anderson kroz sve dijelove svoje knjige sugerira winesburšku dijagnozu grotesknosti, koju Dunne objašnjava čovjekovom podložnosti utjecajima društva, kao i direktnoj zavisnosti od njega.

Dakle, nedvojbeno je da u Joyceovim *Dublincima* i Andersonovom *Winesburg, Ohio*, prevladava groteskni princip¹⁰ oblikovanja literarnog uni-

na i tumačenje, kao i izražajna funkcija zavise od društvenog faktora. Njegova formula-cija grotesknog koda jeste: groteskno = tragično + komično – patos.

⁹ Sherwood Anderson, "The Book of the Grotesque", *Winesburg, Ohio*, Penguin Books, New York, 1960., pp. 23-24.

¹⁰ Sanja Tadić-Šokac u fusnotama svoga rada o grotesknom oblikovanju *Karikatura* hrvatskog pisca Mije (Miška) Radoševića (1884.–1942.) navodi i metodološki predložak prema Günterovoj teoriji koji je postavio parametre među pojavnim oblicima stilske groteske. On daje postulate različitosti dviju grupa jezičnih pojava, od kojih se svaka na svoj način očituje i u Joyceovom i Andersonovom tekstu: „prvu grupu čine alogizmi koji označavaju diskrepanciju između logičkog smisla i jezične formulacije koja se ma-

verzuma, kao i da djela intendiraju mikrostrukturalnu i makrostrukturalnu grotesku (u parafrazi Sanje Tadić-Šokac,¹¹ koja se teoretski i metodološki najviše poziva na strukturalistički orijentirani pristup groteski autorice Dunje Detoni-Dujmić¹²). Tadić-Šokac u citatima Dujmićeve, te primjeni i dopuni njenog teoretskog sistema, definira i obrazlaže mikrostrukturalnu grotesku na sljedeći način:

Mikrostrukturna groteska. Groteska može biti... intendirana i mikrostrukturno – tada je parcijalna jer se odnosi na pojedine elemente strukture... Mikrostrukturnu grotesku prepoznamo kao poremećenu kauzalnost unutar narativne strukture, kao devijantnost koja se manifestira na planu karakterizacije likova, motivacije, konstrukcije sižea ili na planu jezika. Ona se ostvaruje dvama književnim postupcima: *redukcijom* i *hiperbolizacijom* – nastaju efekti za koje su tipični alogični, disparatni, antipatetički, depersonalizacijski sindromi. *Redukcija* se provodi tehnikom sažimanja i kontaminiranja, a rezultira stiliziranom jednodimenzionalnošću likova, motiva i sižea... *Hiperbolizacijom* se ističe jedan detalj, osobina ili oznaka na račun drugih čime se dolazi do vrijednosnih pomaka prema izraženim krajnostima. Ona se, također, iskazuje na planu karakterizacije lika, gdje dovodi do depersonalizacije, na planu nevjerovatnih motivacija i na planu jezika... moguće je redukciju i hiperbolizaciju koristiti i paralelno... pa se, pri tome, osjet disparatnosti, kao jedan od temeljnih pokazatelja grotesknog, udvostručuje.¹³

Groteskna namjera u Joyceovom i Andersonovom djelu ostvaruje se upravo kombiniranjem redukcije i hiperbolizacije. Redukcije, kao „vrlo čest stilogeni ingredijent u narativnoj strukturi groteskne intencije“,¹⁴ u *Dublincima* i *Winesburg, Ohio* ostvaruju se na planu karakterizacije likova, motivacije, fabule, sižea, vremena, prostora, imena i drugih mikrostrukturnih elemenata proznog teksta. U nivou karakterizacije likova prisutna je jednodimenzionalna

nifestira na različite načine, a drugu, pak, groteskna personifikacija i groteskna redukcija živih bića, pa tu ubraja i pomicanje granice živog i neživog, zamjenjivanje obiju kategorija, miješanje ljudskog i životinjskog... ili zamjenu organski duševnog mehanički neduševnim.“ (Sanja Tadić-Šokac, „Groteska – 'Karikature' – ironija“, *Fluminesia*, god. 13 (2001), broj 1-2, str. 43. (<http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008)

¹¹ Sanja Tadić-Šokac, „Groteska – 'Karikature' – ironija“, *Fluminesia*, god. 13 (2001), broj 1-2, str. 41–47. (dostupno na internetu: <http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008)

¹² Dunja Detoni-Dujmić, „Začinjavci grotesknog“, *Forum*, XII/1983, 10–12, str. 822–835.

¹³ Sanja Tadić-Šokac, „Groteska – 'Karikature' – ironija“, *Fluminesia*, broj 1-2, str. 44. (<http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008)

¹⁴ *Ibid*, str. 56.

menzionalnost likova s nedostatkom prirodnih osobina koje su, zapravo, više suspregnute i potisnute uslijed nemogućnosti njihovog ispoljavanja ili spoznavanja. Oni su najčešće osiromašeni u kompatibilnosti izraza i unutrašnjih ljudskih proturječja. Uslijed duhovne paralize oni postaju živi mrtvaci, prazne školjke okamenjene unutrašnjosti. Takvo stanje se najjače ispoljava unutar određene situacije, najčešće poslije kratkotrajnog epifaničnog buđenja. Nakon toga dolazi do hiperbolizacije kroz depersonalizaciju, poremećenu ili ambivalentnu osjećajnost, psihotičnu napetost (kod Andersona, na primjer, često uslijed tjelesnih žudnji, posebno kod ženskih likova – seksualnih ili religioznih opsesija), nemogućnost komunikacije i otuđenje od drugih, ali i od samih sebe. U vezi s tim, može se u posudbenici termina Tadić-Šokac, ali drugačijem ili širem od njenog konteksta, groteska univerzuma likova Joycea i Andersona nazvati *duševnom* ili unutarnjom. Ona je sastavni dio njihovih bića. Upravo u tome nivou kod obojice pisaca dolazi do kombiniranja i isprepletenosti redukcije i hiperbolizacije. Jaz između unutarnjih svjetova likova i vanjskog svijeta je nepremostiv. U *zamjeni organski duševnog mehanički neduševnim* (prema Günteru), ili u očitovanju nesklada težnjom za savršenim skladom koji postaje poremećena harmonija, do izražaja posebno dolazi Mr. Duffy iz „Žalosnog slučaja“ *Dublinaca*. On se ironizirano asketski odvaja od društva, ali i od samoga sebe. U njegovom liku ogleda se paraliza dublinskih ulica (i obratno). Sterilna ujednačenost ograničenih okvira njegovog života zapravo je disparatni balans življenja života:

Mr Duffy abhorred anything which betokened physical or mental disorder. A mediaeval doctor would have called him saturnine. His face, which carried the entire tale of his years, was of the brown tint of Dublin streets... He lived at a little distance from his body, regarding his own acts with doubtful side-glances.¹⁵

Poremećena realnost života i življenja u *Winesburg, Ohiou* karakteristična je u slučaju Enocha Robinsona u priči/poglavlju „Samotnost“. Poput djeteta, on bira imaginarno¹⁶ jastvo i izmišljene prijatelje, a potpuno se otuđuje i odvaja od paralelnog svijeta stvarnog postojanja. Razumijevanje njega i njegove (izvan)realnosti od strane nekog „uljeza“ iz istinske realnosti nije smio dopustiti, iako je u jednom trenutku želio da se to dogodi od strane jedne žene. Kada bi ga neko shvatio, saosjećao sa njim ili mu postao srodna duša, to bi vjero-

¹⁵ James Joyce, "A Painful Case", *Dubliners*, Penguin Books, New York, 1963., p. 104.

¹⁶ Tamarin u *Teoriji groteske* naglašava srodnost sna i groteske, te simultanost smisla i besmila.

vatno uništilo izmišljeni svijet u njegovoj sobi,¹⁷ u kojoj je bio (imaginar-no?!) sretan.

Svaki lik *Dublinaca* i *Winesburg, Ohioa* mogao bi se pojmiti kao groteskna figura, duhovna i/ili fizička, s tim da je ona unutrašnja naglašenija od vanjske. U fizičkom oblikovanju grotesknost likova *Dublinaca* i *Winesburg, Ohioa* ostvaruje se suptilnijom ili ambivalentnijom stilizacijom. Njihova tjelesna disharmoničnost, neproporcionalnost ili poremećenost građe funkcionira kao nijansa koja dopunjuje unutarnju (duhovnu, intelektualnu, emocionalnu, moralnu...) grotesknost. Ni kod jednog ni kod drugog pisca nema fantastičnih monstruoznih stvorova ili doslovno životinjski izobličenih likova. Oni su obični ljudi. Neke njihove uvećane ili umanjene fizičke osobine često tek time postaju hiperbolizirane. Ipak, Andersonovi opisi oživljavaju i u paralelama, komparacijama ili kontrastima sa životinjskim i sa svijetom prirode. Tako, na primjer, u vizuri preslike grotesknih figura, kao možda onih sa got-skih katedrala, isprva se predstavlja vanjska karakterističnost Washa Williamsa u priči/poglavlju „Društveni ugled“. Nakon toga, prelazi se na nivo Williamsove intimne životne priče čiji se dojam upravo pojačava njegovim vanjskim izgledom. Iz gorkog ličnog iskustva proističe poimanje njegove životne „istine“ o tome da su sve žene bezobzirne beštije ili, doslovno, kuje, „Bitches“,¹⁸ koje se mogu samo mrziti. Priča/poglavlje počinje oblikovanjem njegovog fizičkog opisa:

If you have lived in cities and walked in the park on a summer afternoon, you have perhaps seen, blinking in a corner of his iron cage, a huge, grotesque kind of monkey, a creature with ugly, sagging, hairless skin below his eyes and a bright purple underbody. This monkey is a true monster. In the completeness of his ugliness he achieved a kind of perverted beauty. Children stopping before the cage are fascinated, men turn away with an air of disgust, and women linger for a moment, trying perhaps to remember which one of their male acquaintances the thing in some faint way resembles.

Had you been in the earlier years of your life a citizen of the village of Winesburg, Ohio, there would have been for you no mystery in regard to the beast in his cage. "It is like Wash Williams," you would have said. "As he sits in the corner there, the

¹⁷ "The story of Enoch is in fact the story of a room almost more than it is the story of a man." (Sherwood Anderson, "Loneliness", *Winesburg, Ohio*, p. 165.) U djelu opisi mnogih interijera i eksterijera, njihov međusobni odnos, kao i odnos izvanjskog svijeta i onoga što se zbiva u unutrašnjosti ličnosti, također izražava grotesku.

¹⁸ Sherwood Anderson, "Respectability", *Winesburg, Ohio*, p. 122.

beast is exactly like old Wash sitting on the grass in the station yard on a summer evening after he had closed his office for the night.“

Wash Williams, the telegraph operator of Winesburg, was the ugliest thing in the town. His girth was immense, his neck thin, his legs feeble. He was dirty. Everything about him was unclean. Even the whites of his eyes looked soiled.¹⁹

Poput Washa Williamsa, mnogi stanovnici *Winesburg, Ohioa* ujedno su i fizički i psihološki izrazi grotesknog, kao što su, između ostalih, Wing Biddlebaum, doktori Reefy i Parcival, Jesse Bentley, Joe Welling... Međutim, Andersonove groteskne figure nisu samo strahovite i grozne: "The grotesques were not all horrible. Some were amusing, some almost beautiful..."²⁰ što se istančano izražava i u mikrostrukturnim začuđujućim sekvencama opisa Washa Williamsa, posebno njegovim brižno njegovanim i osjetljivim rukama. U *Winesburgu* obitavaju često i izrazito suptilne ličnosti čije su duše kao zarobljene ptice u krletkama pod spregama društva, vremena i ličnih nesigurnosti, nemogućnosti, tjeskoba, nemoći, nemira... Oni su ograničeni zidovima jedne od mnogih istina svijeta po kojoj su uspostavili ograđenu misao i okvir života, koju su prigrlili, proglasili svojom i nastavili živjeti na njenom principu.

Među karikirano grotesknim figurama *Dublinaca*, Maria je bila izrazito mala osoba s naglašenim i uvećanim crtama lica, "Maria was a very, very small person indeed but she had a very long nose and a very long chin".²¹ Corley, iz „Dva kavalira“, bio je sin policijskog inspektora i po svemu sudeći, karikatura nekadašnje očeve veličine i važnosti u tome malograđanskom društvu:

Corley... had inherited his father's frame and gait. He walked with his hands by his sides, holding himself erect and swaying his head from side to side. His head was large, globular and oily; it sweated in all weathers; and his large round hat, set upon it sideways, looked like a bulb which had grown out of another. He always stared straight before him as if he were on parade...²²

Joyceovi opisi likova, poput ovog Corleyevog, ponekad podsjećaju na umjetnost karakterizacije Geoffreya Chaucera (c. 1343–1400). Njihova spoljašnjost, ponašanje i maniri nadograđuju unutrašnju prazninu čovjeka u truloj društvenoj stvarnosti.

¹⁹ Sherwood Anderson, "Respectability", p. 121.

²⁰ Sherwood Anderson, "The Book of the Grotesque", *Winesburg, Ohio*, p. 23.

²¹ James Joyce, "Clay", *Dubliners*, p. 95. Kurziv S. R.

²² James Joyce, "Two Gallants", *Dubliners*, p. 45.

Mikrostrukturna groteska u *Dublincima* i *Winesburg, Ohiou* ostvaruje se i u hiperbolizaciji i redukciji na planu motivacije i konstrukcije sižea,²³ hiperbolizaciji jezika,²⁴ redukciji imena i drugih narativnih elemenata i strategija,²⁵ te redukciji i kontaminaciji vremena i prostora. Paraliza i kod Joyceovih i Andersonovih likova mogla bi se tumačiti, kako na planu karakterizacije likova kao dio grotesknog univerzuma života, tako i u smislu redukcije na planu motivacije i akcije. To, također, utječe na razvoj fabule i sižea koji poprimaju odlike grotesknosti u simultanosti smisla i besmisla, istovremene zatvorenosti i otvorenosti djela. Tadić-Šokac kontaminaciju objašnjava kao *paraleliziranu redukciju*. U *Dublincima* bi kontaminacija bila postupak oslikavanja malograđanskog ambijenta Dublina i Irske koji se implicitno projicira na cijeli svijet. S druge strane, u *Winesburg, Ohiou* to je disharmonična montaža vremena i prostora u vremen-

²³ „Hiperbolizacija se iskazuje, također, na planu nevjerovatnih motivacija u situacijama kada se motivi, uslijed ispremiješanih uzroka i posljedica, ne nadovezuju kauzalnim slijedom. Takvom se motivskom dispartnošću potvrđuje temeljna anarhičnost mislenih zakona. Vrlo često izostaje klasična napetost smjenjivanja motiva, a montažiranje izaziva u recipijenta reakcije tipične za grotesku.“ (Sanja Tadić-Šokac, „Groteska – 'Karikature' – ironija“, *Fluminesia*, broj 1-2, str. 52; <http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008) S. Tadić-Šokac u postizanju hiperbolizacije na planu motivacije i konstrukcije sižea ističe ostvarivanje devijantne motivacije, o čemu kaže: „Za devijantne je... motivacijske postupke tipično konfrontiranje predodžaba, ali su u samome objektu izrečene obje krajnosti istovremeno, što dovodi do opće relativizacije. Stoga se devijantnom motivacijom istovremeno tvrdi i poriče, a zaključak, u najvećem broju slučajeva, ostaje nedefiniran.“ (*Ibid.*, str. 53.) (U vezi s tim, u više nivoa mogla bi se razumjeti grotesknost situacije izživljavanja odraslog prema nemoćnom djetetu u Joyceovoj priči „Suprotnosti“, na čijem primjeru dolazi do izražaja i hiperbolizacija jezika u redukciji djeteta.) Ona zaključuje da je redukcijama na planu karakterizacije likova, njihove psihe, pa i motivacije njihovih postupaka, reducirana i sama struktura proznog djela.

²⁴ „Kao posljedica psihičkog otklona od normalnog, nastaju... i jezične devijantnosti... kao što su npr. anarhično grananje rečeničnih nizova, gomilanje riječi istog ili sličnog semantičnog fundusa,... Za prozu grotesknog usmjerenja specifično je da se solilokvijske kumulacije asocijacija psihički rastrojenih osoba izražavaju rastrzanim ritmom rečenica i grčevitim presijecanjem misli, a često je parataktičko gomilanje slika pojedinog detalja... Stilotvornu funkciju imaju i interpunkcije koje naglašavaju kaos u iskazu te groteskno povezivanje dispartnih stanja.“ (Sanja Tadić-Šokac, „Groteska – 'Karikature' – ironija“, *Fluminesia*, broj 1-2, str. 54; <http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008)

²⁵ To su, na primjer, kako objašnjava Tadić-Šokac, stilističke (redukcije u poanti, komentaru ili apelu) ili jezične redukcije. U skladu s takvim teorijskim razmatranjima, između ostaloga, brojno ponavljanje riječi „awkward“ u Joyceovom „Penzionu“ ili riječi „queer“ u Andersonovoj priči/poglavlju „Čudni“, trebalo bi se promatrati s aspekta stilističke redukcije.

skim skokovima i pomacima u odnosu starog i novog svijeta, a u čijem nukleusu se nalaze imaginarni Winesburg kao arhetipski američki mali grad i obični ljudi.

„Makrostrukturne groteske“, tvrdi Dunja Detoni-Dujmić, „nastupaju u krupnom planu te daju obilježje cijeloj strukturi književna teksta.“²⁶ Pojava groteske na makrostrukturnom planu u Joyceovom i Andersonovom tekstu očituje se u kritici malograđanskog načina života (posebno kod Joycea), u jaz između pojedinca i društva, običnog malog čovjeka i sistema, zatim agrarnog i industrijskog u čijem centru raskola stoji mali čovjek (kod Andersona). Osim toga, groteska se u *Dublincima* i *Winesburg, Ohio* manifestuje u sukobu i kontrastu umjetnika/umjetnosti i svijeta, individualnog i globalnog, kao i u bolesti, malignom stanju i truleži društva.

Zaključak

Paraliza kod Joycea i groteska kod Andersona izraz su moderne tjeskobe življenja. Anderson grotesknom načinu života u svome djelu daje novo značenje. Groteska je za njega život po principu jedne istine između svih istina svijeta. Stanovnici njegovog *Winesburga* nose breme postojanja bez življenja u nemogućnosti emocionalnog i intelektualnog komuniciranja, kako s drugima, tako i sa sopstvenim bićem. *Dublinci* i *Winesburžani* suočavaju se sa sličnim tegobama modernog života – tjeskobama, frustracijama, neurozama, nemogućnostima, očajem. U zasebnim književnim univerzumima dvojice pisaca žive živi mrtvac. Oni epifanično oživljavaju tek na trenutak, da bi odmah nakon toga paralitično utihli, vjerovatno zauvijek. Joyce svoju modernističku strukturu gradi na sintezi moderne paralize irskoga društva, nespособnostima za akciju, reakciju i bilo kakvo djelovanje u pravcu izlaza iz takve situacije, gdje jedini izlaz omogućava smrt. Kod Andersona, ipak, izlaz iz grotesknog načina života postoji samo za jednu ličnost – Georgea Willarda, mogućeg budućeg umjetnika. Njegov put iz *Winesburga* vodi u nešto novo, što uvjetno ne mora biti bolje, već i novo obuhvata nesigurnost, općenitu nesigurnost života u modernom svijetu kojim je zahvaćen i mali grad.

Ni jedan ni drugi pisac nisu ponudili niti obezbijedili pravi lijek za bolesti čovjeka i/ili društva čije dijagnoze su uspostavili u *Dublincima* i *Winesburg, Ohio*. Tek intuitivne naznake pronalaska lijeka postoje u prepoznavanju i spoznavanju u ogledalima njihovih djela. Na čovjeku i društvu ostaje da odaberu put: da li da život imitira život ili književnost?! Sličnu poruku ima i epitaf na grobu Sherwooda Andersona, koji poput njegove oporuke ili opomene živima kaže da je život, a ne smrt, velika avantura.

²⁶ Dunja Detoni-Dujmić, „Začinjavci grotesknog“, str. 71.

Izvori:

- Sherwood Anderson, *Winesburg, Ohio*, Penguin Books, New York, 1960.
- Joyce, James, *Dubliners*, With an Introduction and Notes by Terence Brown, Penguin Books, New York, 1993.

Opća literatura:

- *A Time of Harvest – American Literature 1910–1960*, Edited, with an Introduction by Robert E. Spiller, Hill and Wang, New York, 1962.
- Beker, Miroslav, *Uvod u komparativnu književnost*, Školska knjiga, Zagreb, 1995.
- Chevalier, J. – Gheerbrant, A., *Rječnik simbola – mitovi, sni, običaji, geste, oblici, likovi, boje, brojevi*, Drugo, prošireno izdanje, Nakladni zavod MH, Zagreb, 1987.
- Cunliffe, Marcus, *The Literature of the United States*, Penguin Books, Bungay, Suffolk, 1974.
- Lešić, Zdenko, *Nova čitanja – Poststrukturalistička čitanka*, Buybook, Sarajevo, 2003.
- Lešić, Zdenko, *Teorija književnosti*, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2005.
- Lešić, Zdenko; Kapidžić-Osmanagić, Hanifa; Katnić-Bakaršić, Marina; Kulenović, Tvrtko, *Suvremena tumačenja književnosti i književnokritičko naslijeđe XX stoljeća*, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2006.
- Tamarin, G. R., „Teorija groteske“, „Svjetlost“, Sarajevo, 1962.
- *The Cambridge Companion to American Modernism*, Edited by Walter Kalaidjian, Cambridge University Press, New York, 2005.

Stručna literatura (knjige i članci) – James Joyce:

- Attridge, Derek, *The Cambridge Companion to James Joyce*, Cambridge University Press, Cambridge, 1999.
- Bašić, Sonja, *Subverzije modernizma – Joyce i Faulkner*, Zavod za znanost o književnosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1996.
- Burgess, Antony, *Here Comes Everybody – An Introduction to James Joyce for the Ordinary Reader*, Faber and Faber, London, 1965.
- Dizdar, Srebren, „Arhipelag James Joyce: Inter(re)alia et marginalia“, *Novi Izraz*, broj 24-25, P.E.N. Centar Bosne i Hercegovine, Sarajevo, april – septembar 2004.

- Dizdar, Srebren, „Između paradoksa i bizarnosti: recepcija Jamesa Joycea na južnoslavenskim prostorima“, *Novi Izraz*, broj 35–36, Sarajevo, januar – juni, 2007.
- Ellmann, Richard, *James Joyce – New and Revised Edition*, Oxford University Press, New York, 1983.
- Goldberg, S. L., *Joyce*, Oliver and Boyd Ltd., London, 1962.
- Goldman, Arnold, *The Joyce Paradox – Form and Freedom in His Fiction*, Routledge and Kegan Paul, London, 1966.
- *James Joyce*, Volume I: 1902–1927, Edited by Robert H. Deming, Routledge and Kegan Paul Limited, London, 1970.
- Joyce, James, „*Dubliners*“ – *Text, Criticism, and Notes*, Edited by Robert Scholes and A. Walton Litz, Penguin Books, New York, 1996.
- *Letters of James Joyce*, Volume II, Edited by Richard Ellmann, Faber and Faber, London, 1966.
- Levin, Harry, *James Joyce – A Critical Introduction*, Faber and Faber, London, 1960.
- Levin, Harry, *The Essential – James Joyce*, With an Introduction and Prefaces by Harry Levin, Penguin Books in association with Jonathan Cape, Bungay, Suffolk, 1948.
- Levin, Harry, *The Portable James Joyce*, Penguin Books, England, 1979.
- *Modern Critical Interpretations – James Joyce's "Dubliners"*, Edited and with an Introduction by Harold Bloom, Chelsea House Publishers, New York, Philadelphia, 1988.
- Peake, C. H., *James Joyce – The Citizen and the Artist*, Stanford University Press, Stanford, California, 1977.
- Tindal, W. Y., *James Joyce – His Way of Interpreting the Modern World*, Charles Scribner's Sons, New York, 1950.
- Vidan, Ivo, *Nepouzdan priповjedač – Postupak i vizija u djelima triju modernih generacija*, Matica hrvatska, Zagreb, 1970.
- Vidan, Ivo, *Romani struje svijesti – James Joyce: „Uliks“ i William Faulkner: „Buka i bijes“*, Školska knjiga, Zagreb, 1971.

Stručna literatura (knjige i članci) – Sherwood Anderson:

- Anderson, Sherwood, *Memoirs*, A Critical Edition, Newly Edited from the Original Manuscript by Ray Lewis White, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, 1969.
- Basset, John E., *Sherwood Anderson – An American Career*, Rosemont Publishing and Printing Corp., Cranbury, 2006.

- *Bloom's Major Short Story Writers – Sherwood Anderson*, Edited and with an Introduction by Harold Bloom, Chelsea House Publishers, Philadelphia, 2003.
- *Cliff Notes on "Winesburg, Ohio"*, Editor, Gary Carey, Cliff Notes, Inc., Lincoln, Nebraska, 1999.
- Curry, Sister Martha, "Sherwood Anderson and James Joyce", *American Literature*, Vol. 52, Duke University Press, Durham, North Carolina, 1980.
- Dunne, Robert, *A New Book of the Grotesques – Contemporary Approaches to Sherwood Anderson's Early Fiction*, The Kent State University Press, Kent and London, 2005.
- *New Essays on "Winesburg, Ohio"*, Edited by John W. Crowley, Cambridge University Press, Cambridge, 1990.
- Radeljković, Zvonimir, *American Topics*, Buybook, Sarajevo, 2005.
- Rideout, Walter B., *Sherwood Anderson – A Writer in America*, Volume I, The University of Wisconsin Press, Madison, Wisconsin, 2005.
- Rideout, Walter B., *Sherwood Anderson – A Writer in America*, Volume II, The University of Wisconsin Press, Madison, Wisconsin, 2007.
- Schevill, James, *Sherwood Anderson – His Life and Work*, The University of Denver Press, Denver, 1951.
- *Sherwood Anderson, "Winesburg, Ohio", Text and Criticism*, Edited by John H. Ferres, Penguin Books, New York, 1977.
- Spratling, William and Faulkner, William, *Sherwood Anderson and Other Famous Creoles*, The University of Texas Press, Austin and London, 1966.
- *The Portable Sherwood Anderson*, Revised Edition, Edited, and with an Introduction, by Horace Gregory, Penguin Books, New York, 1987.
- *"Winesburg, Ohio", Authoritative Text, Backgrounds and Context Criticism*, Edited by Charles E. Modlin and Ray Lewis White, W. W. Norton & Company, Inc, New York, 1996.

Internet izvori:

- <http://www.zarez.hr/149/temabroja2.htm>, Last Accessed 4 June 2008
- <http://bs.wikipedia.org/wiki/Simonija>, Last Accessed 26 June 2008
- <http://en.wikipedia.org/wiki/K%C3%BCnstlerroman>, Last Accessed 18 August, 2008

- <http://jasmin-morehard.blogspot.com/2008/05/about-joyces-paralysis-iii.html>, Last Accessed 23 September 2008
- http://books.google.com/books?id=eYbDg7BzYxQC&pg=PA163&dq=sidney+%22fallen+on+his+feet+in+buenos+ayres%22&source=web&ots=x9zn7PjT_08sig=QZjdk8slgzm-RlhCv-ff346HwUI, Last Accessed 10 May 2008
- http://www.let.rug.nl/usa/LIT/ch5_p5htm, Last Accessed 10 June, 2008
- <http://hr.wikipedia.org/wiki/Paraliza>, Last Accessed 17 November, 2008.
- <http://hrcak.srce.hr/file/11173>, Last Accessed 22 August, 2008.
- http://findarticles.com/p/article/mi_m2455/is_n3_v32/ai_19517950, Last Accessed 21 November, 2008.

Selma RALJEVIĆ

PLACING – JAMES JOYCE AND SHERWOOD ANDERSON

The purpose of this paper is to put into perspective, that is to directly compare *Dubliners* (1914), a short story collection by James Joyce, and *Winesburg, Ohio* (1919), a collection of stories or, perhaps, a novel by Sherwood Anderson. The paper will explore the comparative parallels between *Dubliners* and *Winesburg, Ohio* as well as Joyce's literary way from individual to universal, and the one of Anderson that is from global to personal. Modern anxiety of living is the characteristic which ties up the separate literary worlds of the Irish and the American writer as well as Joyce's real Dublin and Anderson's fictional small town of Winesburg in the existing state of Ohio. Perhaps the culmination of their work and the synthesis of the way of life shown in *Dubliners* and *Winesburg, Ohio* indicate background of Joyce's understanding of "Paralysis" and Anderson's of "Grotesque", and therefore special attention will be given to these features of their works in this paper.

Key words: *James Joyce, Dubliners, Sherwood Anderson, Winesburg, Ohio, placing, modern anxiety of living, paralysis, grotesque*